

SAIRAANHOITAJALIITON DIGITAALISTEN SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUIDEN STRATEGIA

Huhtikuu 2021

Esipuhe

Sairaanhoitajaliiton päämääränä on tukea hyvää ja asiakaslähtöistä hoitotyötä digitaalisten terveyspalvelujen avulla ja monikanavaisia palvelumalleja hyödyntäen. Sairaanhoitajat kehittävät tietoyhteiskuntaa ja liitto päivittää vuonna 2015 julkaistun Sähköisten terveyspalvelujen strategian. Sen tavoitteena on lisätä kansallista keskustelua sairaanhoitajan roolista digitaalisten palvelujen kehittämisessä ja toteuttamisessa sekä kansalaisen osallistamisen vahvistamisessa.

Suomessa on lähes 30 vuoden ajan kehitetty järjestelmällisesti digitaalisia palveluja sosiaali- ja terveys(sote)alalla. Sairaanhoitaja työskentelee hyödyntäen tietojärjestelmiä ja digitaalisia sovelluksia. Sote-alalla kansalaisten rooli on muuttunut aktiivisemmaksi. Heillä on saatavilla mm. Omakanta-palvelu, joka on myös erinomainen yhteistyön väline sairaanhoitajan ja asiakkaan välillä. EU:ssa ja kansallisissa strategioissa on nostettu esiin henkilöstön riittävä digitaalisiin palveluihin liittyvä osaaminen ja sen varmistaminen. Sairaanhoitajaliitto tukee tätä työtä.

Sairaanhoitajat ovat terveydenhuollon suurin ammattiryhmä ja haluamme olla aktiivisesti mukana digitalisaation kehittämisessä yhdessä muiden ammattiryhmien ja kansalaisten kanssa. Sairaanhoitajaliitossa panostetaan viestintään entistä enemmän, jotta voimme tarjota sairaanhoitajille parasta mahdollista digitaalisten palveluiden käyttöä ja kehittämistä edistävää tietoa.

Vuoden 2020-2021 pandemia-aika on osoittanut, että sotealan digitaalisille palveluille ja kansalaisten tiedonlukutaidon vahvistamiselle on suuri tarve. Sairaanhoitajat ovat avainasemassa, kun kansalaiset osallistuvat terveysviestintään. Yhä iäkkäämmät ihmiset hyödyntävät digitaalisia palveluja ja osallistuvat aktiivisesti hoitoonsa. Strategian punaisena lankana toimiikin kansalaisen osallisuuden vahvistaminen sote- palveluiden käytössä ja kehittämisessä. Strategia tukee sairaanhoitajan osaamisen vahvistamista digitaalisten palvelujen tuottajana, käyttäjänä ja kehittäjänä.

Nina Hahtela

Sairaanhoitajaliiton sähköisten terveyspalvelujen strategian päivitysryhmä:

Outi Ahonen (pj), Pirkko Kouri, Sanna Salanterä, Pia Liljamo, Ulla-Mari Kinnunen, Kaija Saranto, Jari Numminen, Annika Aho-Konttinen, Anna Herukka ja Camilla Zewi-Kalliomaa.

JOHDANTO

Sairaanhoitajaliiton sähköisten terveyspalvelujen strategian päivitetty versio on nimetty digitaalisten sosiaali- ja terveyspalvelujen strategiaksi, jonka tarkoituksena on kuvata hoitotyön luonteen ja sairaanhoitajan työympäristön muuttumista eri näkökulmista. Strategia on suunnattu sote-alan sairaanhoitajille, sairaanhoitajayrittäjille, organisaatioille sekä heidän yhteistyökumppaneilleen ja Sairaanhoitajaliiton yhteistyöjärjestöille. Strategia on osa kansallista ja kansainvälistä digitalisaatio- ja teknologiakehitystä, joka sisältää sekä ulkoisten että sisäisten toimintatapojen uudistamista ja palvelujen digitalisointia käyttäjälähtöisiksi. Päivitetyn strategian tavoitteena on voimistaa sairaanhoitajan roolia digitaalisten palvelujen kehittämisessä ja toteuttamisessa osana hoitotyötä sekä kansalaisen osallistamisen vahvistamisessa itse- ja omahoidossa. Kansalaisten liikkuvuuteen vaadittavat terveystiedot sekä valinnanvapaus edellyttävät rajat ylittävää tiedon vaihtoa ja tiiviimpää eurooppalaista yhteistyötä digitaalisessa tiedonhallinnassa. Tämä toiminta edellyttää jouhevaa, turvallista ja asiakkaan tietoon perustuvaa tiedonvaihtoa ja eri toimijoiden välistä moniammatillista yhteistyötä.

Tavoitteisiin pääsemiseksi on olennaista hyödyntää sosiaali- ja terveystietoa, joiden avulla voidaan ennakoida ja valmistautua tulevaisuuteen. Strategiassa käytetään eHealth-käsitteestä suomalaista käsitettä digitaaliset terveyspalvelut. Teknologia ymmärretään yhtenä välineenä digitaalisten terveyspalvelujen tuottamiselle. Tiedonhallinta tarkoittaa tekniikan ja tietojärjestelmien käyttöä ajankohtaisen tiedon keräämiseen, käsittelyyn, tallentamiseen ja jakamiseen. Sairaanhoitaja tarvitsee tiedonhallintaa ja verkkolukutaitoa mm. asiakkaiden turvallisen hoidon ja palvelujen tuottamiseen sekä palvelujen ja resurssien johtamiseen. Myös robotiikka sisältyy enenevässä määrin sairaanhoitajan työympäristöön. Asiakaskäsitteellä tarkoitetaan tässä strategiassa myös potilasta. Tiedonhallinnan osaamista tarvitaan myös oman työn kehittämiseen ja tutkimustiedon tuottamiseen sekä tiedon soveltamiseen omaan työhön. Digitaalisten sotepalvelujen käytön lisääntyminen tuo haasteita myös johtamiselle, alati kasvavan digitaalisen tiedon hyödyntämiselle ja tiedonhallinnalle.

Sairaanhoitajaliiton digitaalisten sote-palveluiden strategia koostuu kuudesta eri osa-alueesta: 1) Digitalisaatio asiakkaan osallisuutta tukemassa, 2) Digitaaliset palvelut ovat osa sairaanhoitajan työtä 3) Turvallisuus ja eettisyys digitaalisessa toimintaympäristössä 4) Digitaaliset terveyspalvelut ja osaaminen 5) Digitaaliset sotepalvelut ja johtaminen 6) Terveyspalvelujen digitalisaation tutkiminen ja kehittäminen. Strategiassa kuvataan myös toimeenpanon keinoja.

Digitalisaatio tukee asiakkaan osallisuutta

Digitaaliset sote-palvelut tukevat asiakkaan osallisuutta ja roolia häntä koskevassa päätöksenteossa. Asiakkaan terveyttä ja hyvinvointia koskeva tieto on tasapuolisesti asiakkaiden ja ammattilaisten saatavilla. Tavoitteena on tukea yhteistä päätöksentekoa asiakkaan ja ammattilaisen välillä.

Tavoite 1: Asiakkaalla on käytettävissä sairaanhoitajan tuottama tieto

- Sairaanhoitaja opastaa asiakasta käyttämään ja hyödyntämään digitaalisia terveystietoja.
- Sairaanhoitaja tuottaa asiakkaan terveys- ja hyvinvointitiedot ymmärrettävässä ja selkeässä muodossa.

Tavoite 2: Asiakas on tasavertainen tiedon tuottaja ja tiedot ovat oikea-aikaisesti ammattilaisen käytettävissä

- Sairaanhoitaja kannustaa ja opastaa asiakasta tuottamaan tietoa.
- Sairaanhoitaja hyödyntää asiakkaan tuottamaa tietoa osana hoitoa.

Tavoite 3: Asiakas tietää, mitä digitaalisia palveluita on saatavilla ja osaa valita tilanteeseen sopivan asiointipalvelun

- Sairaanhoitaja opastaa oikean asiointipalvelun valinnassa.
- Sairaanhoitaja tuo oman ammattitaidon asiakkaan tueksi asiointipalvelusta riippumatta.

Digitaaliset sote-palvelut osana sairaanhoitajan työtä

Digitaalisten palvelujen tarjonta laajenee, jolloin terveyden ja hyvinvoinnin tukemisen mahdollisuudet lisääntyvät. Pelkkä digitaalisten palveluiden käytön osaaminen ei ole riittävää, vaan sairaanhoitaja tukee asiakasta palveluiden käytössä ja hyödyntää niitä osana asiakkaan hoitoa. Oikea-aikaisten palveluiden kohdentaminen asiakkaalle edellyttää sairaanhoitajan aktiivista osallisuutta toiminnan ja muutostarpeen arviointiin.

Tavoite 1: Sairaanhoitaja hyödyntää digitaalisia palveluita asiakkaan palveluprosessin eri vaiheissa

- Sairaanhoitajalla on taidot työskennellä digitaalisessa toimintaympäristössä.
- Sairaanhoitaja osaa arvioida asiakkaan tuottaman terveystiedon laatua ja luotettavuutta.

Tavoite 2: Sairaanhoitaja edistää tasavertaista vuorovaikutusta digitaalisissa palveluissa

- Sairaanhoitaja huomioi asiakkaan mahdollisuudet ja kyvyt käyttää palveluja ja kannustaa niiden käyttöön.
- Sairaanhoitaja osaa hyödyntää näyttöön perustuvia ohjaus- ja vuorovaikutusmenetelmiä palveluissa.

Tavoite 3: Sairaanhoitaja tuo digitaalisten palveluiden moniammatilliseen sisältöön oman alan asiantuntijuuden

- Sairaanhoitaja osallistuu asiakaslähtöisten palveluiden sisällön tuottamiseen, käyttämiseen ja arviointiin moniammatillisessa tiimissä.
- Sairaanhoitaja sitoutuu palvelujen käytön edellyttämään toiminnan muutokseen.

Turvallisuus ja eettisyys digitaalisessa toimintaympäristössä

Sairaanhoitajan eettinen osaaminen perustuu arvovalintoihin ja tarkoittaa kykyä toimia eettisesti oikein, tunnistaa, mikä on moraalisesti oikein ja hyvää sekä erottaa, mikä on väärin ja pahaa. Eettisyys ja turvallisuus ovat oleellisia digitaalisten palvelujen käyttämisessä ja kehittämisessä. Lainsäädäntö ja sairaanhoitajien eettiset ohjeet ohjaavat sairaanhoitajan toimintaa digitaalisissa sote-palveluissa. Sairaanhoitaja varmistaa ja osaltaan turvaa asiakkaan voimavarojen mukaiset ja ihmisarvoa, itsemääräämisoikeutta, osallisuutta ja hyvää elämää tukevat sote-palvelut.

Tavoite 1: Sairaanhoitaja varmistaa, että, että digitaaliset palvelut ovat asiakkaalle turvallisia ja yksityisyyden suoja toteutuu

- Sairaanhoitaja vahvistaa säännöllisesti eettistä sekä tietosuoja- ja tietoturvaosaamistaan, pitää itsensä ajan tasalla terveysteknologian kehityksessä, mukaan lukien robotiikka ja tunnistaa niihin liittyvät eettiset haasteet.
- Sairaanhoitaja tunnistaa ja huomioi toiminnassaan ja toimintaympäristössään yksityisyyden, tietosuojan ja tietoturvan sekä niihin liittyvät riskit.

Tavoite 2: Sairaanhoitaja osaa toimia digitaalisessa työympäristössä moraalisesti kestävästi yhteisymmärryksessä asiakkaan kanssa sekä arvostaa ja kunnioittaa asiakkaan tahtoa ja kokemuksia

- Sairaanhoitaja tarkastelee reflektiivisesti työtään ja huomioi asiakkaan kulttuurin.
- Sairaanhoitaja tunnistaa digitaalisin palveluihin liittyviä eettisiä kysymyksiä ja tuo tarvittaessa mm. tietoturvakysymyksiä yhteiseen keskusteluun.

Tavoite 3: Sairaanhoitaja tarjoaa digitaalisia palveluja yhdenvertaisesti ja oikeudenmukaisesti

- Sairaanhoitaja huomioi digitaalisen toimintaympäristön mahdollisuudet ja rajoitukset suhteessa asiakkaan yksilöllisiin voimavaroihin, elämäntilanteeseen ja tarpeisiin.
- Sairaanhoitaja tunnistaa käytettävissä olevien palvelujen tai teknologian hyödyt ja riskit.

Digitaaliset terveysterveyspalvelut ja osaaminen

Sote-alan lisääntynyt digitalisaatio on laajentanut sairaanhoitajan työnkuvaa ja työ edellyttää uudenlaista osaamista. Digitalisaatio hoitotyössä uudistaa muun muassa potilaan hoidon prosesseja ja toimintatapoja sekä palveluja. Uudistuvien palvelujen käyttö edellyttää asiakkaalta riittävää tietoteknistä osaamista, laitteita ja toimivia verkkoyhteyksiä. Muutos vaatii asiakkailta myös aktiivisuutta ja halua perehtyä uusiin välineisiin sekä palveluiden käyttöön.

Kaikki sairaanhoitajat opiskelevat sairaanhoitajakoulutuksensa ydinosaamisen alueella (180 op) sisältöjä, jotka linkittyvät informaatioteknologiaan ja digitalisaatioon. (liite 1. SH,180, osaamisen määrittely) Koulutuksen aikana sairaanhoitajalle muodostuu osaamista, jonka avulla hän voi toimia monialaisessa yhteistyössä digitaalisia palveluita kehitettäessä. Sairaanhoitajan on osattava käyttää ja hyödyntää eri sovelluksia tietoturvalisest, jotta hän voi tarjota asiakkaalle parhaiten soveltuvan kokonaispalvelun hoitopolun eri vaiheissa.

Tavoite 1: Sairaanhoitaja osaa turvallisesti käyttää organisaationsa tietojärjestelmiä, työssään tarvitsemia digitaalisia palveluja mukaan lukien tietokannat ja raportointityökalut.

- Sairaanhoitaja vastaa siitä, että hän osaa käyttää palveluja ja arvioi säännöllisesti niihin liittyvää osaamistaan.
- Sairaanhoitaja osallistuu eri palvelujen käyttökoulutuksiin.

Tavoite 2: Sairaanhoitaja on aktiivinen ja motivoitunut potilastietojärjestelmän, digitaalisten sotepalvelujen, tietokantojen ja raportointityökalujen käyttäjä, hyödyntäjä ja sekä kehittäjä.

- Sairaanhoitaja päivittää säännöllisesti tiedonhallinnan osaamistaan.
- Sairaanhoitajalla on resurssit ja tahto käyttää ja kehittää palveluja.

Tavoite 3: Sairaanhoitajan asiantuntijuutta arvostetaan ja hyödynnetään monialaisissa tutkimus- ja kehittämisryhmissä.

- Sairaanhoitaja syventää osaamistaan erikoistumisopinnoissa, ylemmässä ammattikorkeakoulussa ja yliopistossa. Tällöin hän voi toimia asiantuntija- ja/tai tutkijatehtävissä kliinisessä työssä sekä opetus- ja tutkimustyössä.
- Sairaanhoitaja voi osoittaa osaamistaan hakemalla hoitotyön tiedonhallinnan erityispätevyys -nimikkeen Sairaanhoitajaliitosta.

Digitaaliset sotepalvelut ja johtaminen

Hoitotyön johtajat ovat keskeisessä asemassa sotepalvelujen kehittämisessä niin organisaatioissaan kuin kansallisella tasolla. Hoitotyön johtajilta odotetaan myös ymmärrystä siitä, miten digitaaliset palvelumahdollisuudet lisäävät kansalaisten osallisuutta hoitoonsa ja miten palvelut ovat kaikkien saatavilla asuinpaikasta riippumatta.

Ammattilaisten osaaminen on resursoitu ja varmistetaan, että heidän tietonsa, taitonsa tai asenteensa eivät rajoita asiakkaan monikanavaisia palveluja. Johtamistyössä ydinsuuntaamiseen kuuluu tiedolla johtaminen ja laadukkaan tiedon tuottaminen. Keskeistä on työntekijöiden hyvinvointi digitaalisessa työympäristössä. Lisäksi johtaja aktiivisesti hyödyntää digitaalisia tietovarantoja asiakkaan laadukkaan ja turvallisen hoidon takaamiseksi. Hoitotyön tuloksia kuvaava tieto vahvistaa sairaanhoitajien sitoutuneisuutta ja työtyytyväisyyttä.

Tavoite 1: Hoitotyön johtaja tukee ja varmistaa, että organisaatioiden strategiassa huomioidaan digitaalisten palvelujen tarjoaminen asiakkaille.

- Johtaja on mukana organisaation strategiatyössä ja varmistaa palvelujen käyttöönoton osana asiakkaan hoitoprosessia.
- Johtaja arvioi palvelujen eettisyyteen, taloudellisuuteen ja turvallisuuteen liittyviä vaikutuksia asiakkaiden hoidon, henkilöstön ja toiminnan näkökulmista organisaation kaikilla tasoilla.

Tavoite 2: Johtaja varmistaa, että henkilöstön osaaminen hyödynnetään digitaalisten palvelujen kehittämisessä ja että palvelut ovat osa näyttöön perustuvaa, laadukasta ja turvallista hoitotyötä.

- Johtajat varmistavat sairaanhoitajien mahdollisuuden kehittää aktiivisesti palveluja moniammatillisessa yhteistyöverkostoissa niin paikallisesti, kansallisesti kuin kansainvälisesti
- Johtajat hyödyntävät tutkittua tietoa ja hoitotyön suosituksia palvelujen sisällön ja toiminnan kehittämisessä.

Tavoite 3: Digitaalisissa palveluissa syntyvä tieto tukee tiedolla johtamista ja päätöksentekoa.

- Johtaja edistää palvelujen tietosisältöjen ja -rakenteiden määrittelyä tiedon toisiokäytön mahdollistamiseksi.
- Johtaja käyttää palvelujen seuranta- ja raportointijärjestelmiä, jotka tukevat rakenne-, prosessi- ja tulostietoa.

Terveyspalvelujen digitalisaation tutkiminen ja kehittäminen

Digitalisaatio on sekä toimintatapojen uudistamista, sisäisten prosessien että palvelujen muuttamista teknologian avulla. Tutkimuksessa ja kehittämisessä on kyse siitä, miten hoitotyön toimintaa voidaan kehittää ja muuttaa toisenlaiseksi digitalisaation ja teknologian avulla. Sairaanhoidajan työn kuvassa on edelleen vahvasti läsnä ihmisen kohtaaminen ja kuunteleminen. Työ ei ole enää pelkästään kasvokkain tapahtuvaa. Digitaalisten palvelujen ja teknologian avulla kohtaamisia voidaan edistää ja nopeuttaa monella tavalla.

Tavoite 1: Sairaanhoidajat tuottavat tutkimus- ja arviointitietoa ja tukevat digitaalisten sotepalvelujen kehittämistä

- Sairaanhoidajat osallistuvat palvelujen suunnitteluun ja koordinointiin sekä johtavat sote-palvelujen tutkimus- ja kehittämistyötä koulutuksensa ja kokemuksensa perusteella.
- Sairaanhoidajat hyödyntävät työssään tietojärjestelmiin kertyvää tietoa, ja analysoivat ja käyttävät tietoja mm. hoitoprosessien kehittämiseen.

Tavoite 2: Sairaanhoidajat osallistuvat asiantuntijoina tietojärjestelmien kehittämiseen, testaamiseen ja käyttöönottoon sekä tiedolla johtamiseen monialaisissa työryhmissä.

- Sairaanhoidajat kehittävät monialaisissa työryhmissä digitaalisten palvelujen ratkaisuja osana laajempaa sote-alan uudistamistyötä.
- Sairaanhoidajat tuottavat luotettavaa tietoa sotepalvelujen ja hyvän hoidon kehittämiseen sekä käyttävät ja kehittävät aktiivisesti digitaalisia ratkaisuja hoito- ja palveluprosesseihin.

Tavoite 3: Sairaanhoidajat toimivat kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa, jakavat tutkimustietoa sekä hyviä käytänteitä ja hyödyntävät muiden tuottamaa tietoa kehittäessään työtään.

- Sairaanhoidajat osallistuvat aktiivisesti kansainvälisiin verkostoihin, joissa edistetään digitaalisten palvelujen kehittämistä monialaisessa yhteistyössä.
- Sairaanhoidajien osallistumista tuetaan kansainvälisessä yhteistyössä Euroopassa ja maailmanlaajuisesti.

Miten strategia viedään käytäntöön

Sairaanhoitajaliitolla on keskeinen asema digitaalisten sote-palvelujen strategian jalkauttamisessa ja toimeenpanossa. Korostamme sairaanhoitajien tärkeää roolia eri yhteistyöverkostoissa niin ammatillisten, yhteiskunnallisten, tutkimus-, koulutus- kuin digitaalista asiointia edistävien tahojen kanssa. Edistämme positiivista asennetta digitaalisia palveluja kohtaan ja tuemme sairaanhoitajien osaamisen kehittymistä.

Tavoite: Eri koulutusasteiden opetussuunnitelmissa on digitaalisten sotepalveluiden sekä tiedonhallinnan sisältöjä.

- Tuomme palvelujen ja tiedonhallinnan asiat esille strategisesti merkittävänä osa-alueena eri sidosryhmille, mm. korkeakoulu yhteistyössä.

Tavoite: Sairaanhoitajilla on riittävät digitaaliset taidot.

- Kannustamme positiivisen asenneilmapiirin vahvistamiseen, mikä tukee digitaalisten palvelujen edistämistä. Viestimme sairaanhoitajille asian tärkeydestä eri viestintäkanavissa.

Tavoite: Sairaanhoitajat ovat mukana keskeisessä roolissa digitaalisten sotepalvelujen edistämisessä.

- Tuemme erilaisten koulutusten avulla sairaanhoitajia ottamaan haltuun palvelut.
- Asiantuntijajäsenemme tekevät yhteistyötä kansallisesti ja kansainvälisesti eri toimijoiden kanssa edistääkseen digitaalisia palveluja esimerkiksi yhteisten hankkeiden tai strategioihin perustuvien kampanjoiden muodossa.